

ಧಾರ್ಮಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರವಾಗಿ ಆವನಿ-ಒಂದು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಅಧ್ಯಯನ

ಡಾ.ನಾಗಪ್ಪ.ವಿ

ಡಾ.ನಾಗಪ್ಪ.ವಿ

ಮುಖ್ಯಸ್ಥರು

ಇತಿಹಾಸ ವಿಭಾಗ

ಸರ್ಕಾರಿ ಪ್ರಥಮ ದರ್ಜೆ ಕಾಲೇಜು,

ಶ್ರೀನಿವಾಸಪುರ

ವಿಶ್ವದ ಭೂಪಟದಲ್ಲ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಸ್ಥಾನವಿದೆ. ಈ ಭಾರತದ ಸುವರ್ಣ ಭವ್ಯ ಪರಂಪರೆಯ ಭೂಪಟದಲ್ಲ ಕಂಗೊಳಿಸುವ ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯದ ಕೋಲಾರ ಜಿಲ್ಲೆ ವಿಶ್ವ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆದಿದ್ದು. ಚಿನ್ನ ರತ್ನಕಂಬಳಿಗೆ ಹೆಸರುವಾಸಿಯಾಗಿದೆ. ಕೋಲಾರ ಜಿಲ್ಲೆಯು ರಾಜಕೀಯ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಧಾರ್ಮಿಕವಾಗಿ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮಹತ್ವ ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದೆ. ಅನೇಕ ರಾಜ ಮಹಾರಾಜರು ಆಳ್ವಿಕೆ ನಡೆಸಿ ಇಲ್ಲಿನ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ವಿಶಿಷ್ಟ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಕೋಲಾರ ಜಿಲ್ಲೆಗೆ ಸೇರಿದ ಮುಳಬಾಗಲು ತಾಲ್ಲೂಕಿನಿಂದ ಸುಮಾರು 11 ಕಿಲೋ ಮೀಟರ್ ದೂರದಲ್ಲರುವ ಆವನಿ ರಾಮಾಯಣ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದೆ. ಅನಾದಿ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಮಾನವ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳು ಕಾಲಗರ್ಭದಲ್ಲ ಹುದುಗಿ ಹೋದರು, ಭೂ ಉತ್ಪನ್ನ ಸಂಶೋಧನೆ, ಶಾಸನಗಳು ಮತ್ತು ಸ್ಮಾರಕಗಳ, ಸಹಾಯದಿಂದ ಅವುಗಳ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಮಹತ್ವ ತಿಳಿಯುವಲ್ಲಿ ಪುರಾತತ್ವ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಿಂದ ನೋಡಿದಾಗ ಆವನಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ರಾಜರು ಆಳ್ವಿಕೆ ಮಾಡಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ.

ಕರ್ನಾಟಕವನ್ನು ಆಳಿದ ಶಾತವಾಹನರು ಆರಂಭ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನದ ಒಡೆಯರು ಅನೇಕ ಸಾಮಂತರು ಆಳ್ವಿಕೆ ಮಾಡಿರುವ ಕುರುಹುಗಳು ಆವನಿಯಲ್ಲಿ ದೊರೆತಿವೆ. ಪ್ರಾಚೀನ ಮಾನವನ ವಸತಿ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿ ಕಾಣುವ ಆವನಿ ಬೆಟ್ಟ-ಗುಡ್ಡಗಳು, ಮಹಾಯೋಗಿಗಳು, ಸಾಧು ಸಂತರು, ಋಷಿಮುನಿಗಳು ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲ ನೆಲೆಸಿ ಅಲ್ಲಿನ ಪರಿಸರ ದೇವಾಲಯಗಳು, ವೈಭವ ಶಿಲ್ಪ ಕಲೆಯ

ಸೊಬಗು ಹಾಗೂ ಪ್ರಾಚೀನ ಭವ್ಯ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿ ಬಿಂಬಿಸುವ ಅವನಿ ಇತಿಹಾಸ ಪುಟಗಳಲ್ಲಿನ ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷರಗಳಾಗಿ ವಿಜೃಂಭಿಸುತ್ತಿದೆ. ಅವನಿಯನ್ನು ವಿವಿಧ ನಾಮಾಂಕಿತ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಅವನೈನಾಡು, ಅಹವನೈ ಅವನಿ, ಅವಂತಿಕಾ ಕ್ಷೇತ್ರ, ಅವಂತಿಕ ನಾಡು-30 ಅವಂತಿ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಅವನಿ ಎಂತಲು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಅವನಿ ಸಾಮಾಜಿಕ, ರಾಜಕೀಯ ಹಾಗೂ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವ ಪಡೆದುಕೊಂಡಿರುವುದು ಇಲ್ಲಿನ ಶಾಸನ ವೀರಗಲ್ಲು, ತಾಮ್ರಪಟ, ಜಾನಪದ ನಂಜುಕೆಗಳು ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಂದ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಲಭ್ಯವಿರುವ ಪ್ರಾಚೀನ ವಸ್ತು ಬರಹಗಳ ಆಧಾರಗಳಲ್ಲದೆ ಅವನಿ ಸಮೀಪದ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆತಿರುವ ಶಾಸನಗಳು ಸಹ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತವೆ. ಅವನಿಯಲ್ಲಿ ರುದ್ರಭಟ್ಟಾರಕನೆಂಬ ಮಹರ್ಷಿ ಯಜ್ಞ-ಯಾಗಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಅವನಿಯ ಪೊರೋಭವೃದ್ಧಿಗೆ ಶ್ರಮಿಸಿದ ಹಾಗೂ ಸ್ಥಾಪನೆಯ ಕಾರಣಕರ್ತನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದುದಲ್ಲದೆ ದೇವಾಲಯಗಳು ಕೆರೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದನು. ಅವನಿ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿ, ಫಟಕಾ ಸ್ಥಾನವಾಗಿ ಅಗ್ರಹಾರವಾಗಿತ್ತೆಂದು ಶಾಸನಗಳಿಂದ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಚರಿತ್ರೆಯ ಪುಟಗಳನ್ನು ಮೆಲುಕು ಹಾಕಿದಾಗ ಅವನಿ ಕುವಳಾಲ ನಾಡಿನ ಒಂದು ಭಾಗವಾಗಿತ್ತು. ಇದಕ್ಕೆ ಇರುವ ಆಧಾರವೆಂದರೆ ಕುವಳಾಲವನ್ನು ಆಳಿದ ಗಂಗ ದೊರೆ ಶ್ರೀ ಪುರುಷನ ಆಡಳಿತಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಬಾಣ ಭಟ್ಟನ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಅವನಿಯನ್ನು ಅವನೈ-30 ಎಂದು ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಆಚಾರ್ಯತ್ರಯರಲ್ಲಿ ಅದ್ವೈತ ಮತ ಸ್ಥಾಪನಾ-ಚಾರ್ಯರೆಂಬ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಶಂಕರರು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠವು ಗಳಿಸಿರುವಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಇದರ ತಳಹದಿಯ ಮೇಲೆ ಇನ್ನೊಂದಷ್ಟು ವಿಶೇಷ ಶಾಖೆಗಳನ್ನು ಕರ್ನಾಟಕದ ಉದ್ದಗಲಕ್ಕೂ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಅವನಿಯಲ್ಲಿರುವ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠಕ್ಕೂ ಮಹತ್ವ ಸ್ಥಾನವಿದೆ. ಈ ಮಠದ ವತಿಯಿಂದ ಸ್ಥಾಪನೆಗೊಂಡಿರುವ ಶಾರದ ಮಾತೆಯ ಪೂಜಾ ಮಂದಿರವನ್ನು ಇಲ್ಲಿನ ಬೆಟ್ಟದ ತಪ್ಪಲಿನಲ್ಲಿ ಸಂದರ್ಶಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಪ್ರಾಚೀನ ಕರ್ನಾಟಕ ಕಾಳಾಮುಖಯತಿಗಳ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿ ಅವನಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆದಿದೆ. ತ್ರಿಭುವನ ಕರ್ತಾರರು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಸ್ಥಾನಪತಿಗಳಾಗಿ ದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿಯೇ ವಾಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಅನೇಕ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ಇರುತ್ತಿದ್ದ ಸ್ಥಾನ ಮಾನಗಳನ್ನು ಇವರು ಹೊಂದಿದ್ದು, ಅವನಿಯ ಲಕ್ಷ್ಮಣೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯದ ಉತ್ತರ ಗೋಡೆಯ ಮೇಲೆ ಕಮಲಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿರುವ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಅನೇಕ ರಾಜ ಮಹಾರಾಜರು ದಾನ ನೀಡಿದ ವಿವರಗಳನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ಬಂಡೆಕಲ್ಲುಗಳ ಮೇಲೆ ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಕೆತ್ತಲಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಚೋಳರಾಜರು ಈ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಹುಪಾಲು ದೇವಾಲಯಗಳ

ತಳಪಾಯದ ಚಿತ್ರಗಳ ಮೇಲೆ ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಕೆತ್ತಲಾಗಿದೆ. ಕ್ರಿ.ಪೂ.1300 ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಅವನಿ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಚೀನವಾದ ಬೃಹತ್ ಶಿಲಾಯುಗದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಜನವಸತಿ ನೆಲೆಗಳನ್ನು ಪತ್ತೆ ಹಚ್ಚಲಾಗಿರುವುದು ಅಲ್ಲನ ಶಾಸನಗಳಿಂದ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಬಾಣರ ಮನೆತನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಸುಮಾರು 30 ಶಾಸನಗಳು ಅವಿಭಜಿತ ಕೋಲಾರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಚಿಂತಾಮಣಿ, ಶ್ರೀನಿವಾಸಪುರ, ಮುಳಬಾಗಿಲು ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಪತ್ತೆಯಾಗಿವೆ. ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಶಾಸನಗಳು ಮುಳಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ದೊರೆತಿವೆ. ಇದರಿಂದ ಕೋಲಾರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮೇಲೆ ಬಾಣರ ಆಡಳಿತ ಪ್ರಭಾವ ಇತ್ತೆಂದು ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಅವನಿ ಪ್ರದೇಶವು ಸಹ ಬಾಣರ ಆಳ್ವಿಕೆ ಒಳಪಟ್ಟಿದ್ದನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.

ಕದಂಬ ವಂಶ ಸ್ಥಾಪಕ ಮಯೂರವರ್ಮ ಬಾಣರನ್ನು ಸೋಲಿಸಿರುವುದಾಗಿ ಕದಂಬರ ಶಾಸನಗಳಿಂದ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಮಯೂರವರ್ಮನು ಕೋಲಾರ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಆಳ್ವಿಕೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ, ಬಾಣರನ್ನು ಸೋಲಿಸಿರುವುದಕ್ಕೆ ಯಾವ ಆಧಾರಗಳು ಇಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಆದರೆ ಕದಂಬ ವಂಶದ ಮಯೂರವರ್ಮ ಸಮಕಾಲೀನನಾದ ಗಂಗವಂಶದ ಸಂಸ್ಥಾಪಕರಲ್ಲೊಬ್ಬನಾದ 1ನೇ ಮಾಧವನು ಬಾಣರನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ, ಅವರ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಅಧೀನಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದಕ್ಕೆ ಶಾಸನಗಳು ಆಧಾರಗಳಾಗಿವೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಬಾಣರ ಅಧೀನದಿಂದ ಗಂಗರ ಅಧೀನಕ್ಕೆ ಬಂದ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಅವನಿ ಪ್ರದೇಶವು ಒಂದಾಗಿದೆ.

ಕ್ರಿ.ಶ. 4ನೇ ಶತಮಾನದ ವೇಳೆಗೆ ಗಂಗರು ಬಾಣರನ್ನು ಗೆದ್ದು ಅವನಿ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ತಮ್ಮ ನೇರ ಆಳ್ವಿಕೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿಕೊಂಡರು, ಅಂದಿನಿಂದ ಅವನಿ ಗಂಗರ ಅಧೀನವಾಗಿತ್ತು. ದಡಿಗ ಮಾಧವ, 2ನೇ ಮಾಧವ, 3ನೇ ಮಾಧವ, ಅವನೀತ, ದುರ್ವಿನೀತ, ಭೂವಿಕ್ರಮ, ತ್ರಿವಿಕ್ರಮ, ಶ್ರೀ ಪುರುಷ, ದುಗ್ಗಮಾರ ಎರೆಯಪ್ಪ ಮುಂತಾದ ಗಂಗರಸರ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಕಾಲದವರೆಗೂ ಅವನಿ ನೇರ ಆಳ್ವಿಕೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಿತ್ತು. ಕ್ರಿ.ಶ. 11ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಆಳ್ವಿಕೆ ನಡೆಸಿದ ನೊಳಂಬರು ಕ್ರಿ.ಶ.890ರ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಇಮ್ಮಡಿ ಪೊಳಲ್ ಜೋರನ ಪತ್ನಿ ದೇವಬ್ಬರಸಿಯು ತನ್ನ ಪತಿಯ ಹೆಸರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅಗ್ರಹಾರವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ತನ್ನ ಮಗ ಮಹೇಂದ್ರನ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕೊಳವನ್ನು ಒಂದು ವಿಷ್ಣು ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಮತ್ತು ಕೆರೆಯನ್ನು ಹಾಗೂ ಶಿವಾಲಯವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ಧರ್ಮದಿಂದ ರಾಜ್ಯವಾಳುತ್ತಾ, ಇದ್ದುದನ್ನು ದಾಖಲಿಸಿವೆ. ಕ್ರಿ.ಶ.950 ರ ಅವನಿಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ನೊಳಂಬರ ಅರಸ ದಿಲೀಪನು ಅವನಿ ಸ್ಥಳದ 12 ಕಿರು ತೆರಿಗೆಯನ್ನು ಅವನಿಯ ಮಹಾದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ದಾನವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟ ವಿವರಗಳು ಕಂಡು ಬರುತ್ತವೆ. ನೊಳಂಬರು ದೀವಬ್ಬರಸಿಯು ಅವನಿಯ ಉತ್ತರ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪೊಳಲ್ ಜೋರಮಂಗಲ ಎಂಬ ಅಗ್ರಹಾರ ನಿರ್ಮಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಒಂದನೇ ಕುಲೋತ್ತುಂಗ ಚೋಳನು ಕ್ರಿ.ಶ. 1070-1118 ರಲ್ಲಿ ಅವನಿ ಕ್ರಿ.ಶ.1079 ರಲ್ಲಿ ಚೋಳ ದಂಡನಾಯಕರು ಅವನಿಯ ತಿರುರಾಮೇಶ್ವರ ದೇವರ ನಂದಾದಿಪಕ್ಕೆ 24 ಗೋವುಗಳನ್ನು ಗುಡಿಯ ಪಂಚಾಚಾರ್ಯ ಪೂಜಾರಿಗೆ ದಾನ ಬಿಟ್ಟ ಅಂಶವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಚೋಳ ಅರಸರಾದ ಚೋಳ ಮಾತಾಂಡ, ಬ್ರಹ್ಮರಾಯರು ಹಾಗೂ ಇಳನಗರ ನಾಡಿನ ಗೌಡನು ಅವನಿಯ ಶ್ರೀರಾಮೇಶ್ವರ ದೇವರ ನಂದಾದಿಪದ ಸೇವೆಗೆಂದು 24 ಗೋವುಗಳನ್ನು ಮೂವರು ಸ್ಥಳೀಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ದಾನ ಮಾಡಿರುವ ಅಂಶವು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಅವನಿಯ 1104ರ ಶಾಸನವು ರಾಜೇಂದ್ರ ಚೋಳನು ಇದೇ ದೇವರ ನಂದಾದಿಪಕ್ಕೆ 24 ಗೋವುಗಳನ್ನು ದಾನ ಬಿಟ್ಟ ಅಂಶವು ಶಾಸನಗಳಿಂದ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಚೋಳರ ಕೊನೆ ಅರಸನಾದ ಮುಮ್ಮಡಿ ರಾಜೇಂದ್ರನ ಆಡಳಿತಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ಅವನಿ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟಿತ್ತು.

ಕ್ರಿ.ಶ. 1117ರ ಹೊಯ್ಸಳ ಶಾಸನ ವಿವರಿಸುವಂತೆ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಚೇರಮನ ಮೇಲೆ ಕೊಂಗು (ನೀಲಗಿರಿ ಕೊಯಮತ್ತೂರು ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಬಳ್ಳಾರಿ ಜಿಲ್ಲೆ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ (ನಂಗಲ, ಕೋಲಾರ ಮುಳಬಾಗಿಲು) ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ (ಬೈರಕೂರು) ವರೆಗೆ ಹೊಯ್ಸಳರ ರಾಜ್ಯ ವಿಸ್ತರಿಸಿತ್ತು. ಇದರಿಂದ ಹೊಯ್ಸಳರ ಗಂಗವಾಡಿ 96,000ದ ನಾಯಕರೆಂದು ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವನಿ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಂತೆ ಕೋಲಾರ ಪ್ರದೇಶವೆಲ್ಲವೂ ಹೊಯ್ಸಳರ ಅಧೀನದಲ್ಲಿತ್ತು ಎಂಬ ಅಂಶವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟ ಪಡಿಸುತ್ತದೆ.

ಕ್ರಿ.ಶ. 1361ರಲ್ಲಿ ವೀರ ಬುಕ್ಕನ ಒಡೆಯನ ಕಾಲದ ತಮಿಳು ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀವೀರ ಪ್ರಕಣಾ ಊಟ್ಟಿಯರಕುಮಾರ ಕೆಂಪಣ್ಣ ಒಡೆಯರ್, ಮುಳಮಾಯಿಲ್ ಪಟ್ಟಣದಿಂದ ರಾಜ್ಯವಾಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಕ್ರಿ.ಶ.1362ರ ಅವನಿಯ ಶಾಸನ ಬುಕ್ಕನ ವೀರಕುಮಾರ ಕೆಂಪಣ್ಣ ಒಡೆಯ ಅರಮನೆಯ ಶ್ರೀರಾಮನಾಥ ದೇವರಿಗೆ ಅವನಿ ಗ್ರಾಮ ಹಾಗೂ ಕಂಬುದಿಂಬ ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು ಕೊಂಡು ತಳ ವೃತ್ತಿಗಾಗಿ ನೀಡಿದ ವಿಷಯವನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದೆ. ಇದೇ ಶಾಸನ ಬುಕ್ಕನ ಪುತ್ರ ಇಮ್ಮಡಿ ಕೆಂಪಣ್ಣ ಒಡೆಯನನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿದೆ. ಸಾಮಾಂತಾಧಿಕಾರಿ ಕೊಟ್ಟ ದಾನದ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಿ 2ನೇ ವರ್ಗದ ಅಮರನಾಯಕ ಅವನಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಬಗ್ಗೆ ವಿವರಣೆ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಕ್ರಿ.ಶ.1389ರಲ್ಲಿ ಇಮ್ಮಡಿ ಬುಕ್ಕರಾಯ ಮಹಾಮಂಡಲೇಶ್ವರನು ಅವನಿನಾಡು ಕುಂಕುಮಾದೇವಿ ಹಳ್ಳಿಯನ್ನು ವಿದ್ಯಾಶಂಕರ ದೇವರಿಗೆ ಅಮೃತಪಡಿ ಸೇವೆಗಾಗಿ ವಿದ್ಯಾಶಂಕರಪುರವೆಂದು ಹೆಸರಿಸಿ ದಾನ ನೀಡಿರುವ ಮಾಹಿತಿ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಸ್ಥಾಪನೆಗೆ ಭದ್ರ ಬುನಾದಿಯನ್ನು ಹಾಕಿದ ಸಂಗಮ ಸೋದರರಾದ ಹಕ್ಕ-ಬುಕ್ಕ, ಕೆಂಪಣ್ಣ, ಮುದ್ದಣ್ಣ ಹಾಗೂ ಮಾರಪ್ಪ ಆರಂಭದ ರಾಜಕೀಯ ಚಟುವಟಿಕೆ ಕೋಲಾರ ವಲಯದಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರೀಕೃತವಾಗಿತ್ತೆಂದು, ಸಂಗಮ ಅರಸ ಒಂದನೇ ಹರಿಹರನು ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರ ಸೂಚನೆಯಂತೆ ಇವರ ಸೋದರನಾದ ಮುದ್ದಪ್ಪನನ್ನು ಈಗಿನ ಕೋಲಾರದ ಮುಳಬಾಗಿಲಿಗೆ ರಾಜ್ಯಪಾಲನನ್ನಾಗಿ ನೇಮಿಸಿಲಾಗಿತ್ತು. ವಿಜಯನಗರ ಅರಸರ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ

ಮುಳಬಾಗಿಲು ಮುಳವಾಯಿ ರಾಜ್ಯ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆದಿತ್ತು. ಇದರ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಕೋಲಾರ ಜೊತೆಗೆ ತಮಿಳುನಾಡಿನವರೆಗೂ ಒಳಗೊಂಡಿತ್ತು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರಾಂತ್ಯಾಧಿಕಾರಿಯನ್ನಾಗಿ ಯುವರಾಜರನ್ನು ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ನಿಯೋಜಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಸಂಘಮ ಅರಸ ಮುದ್ದಪ್ಪ ಮತ್ತು ಇಮ್ಮಡಿ ಕೆಂಪಣ್ಣರ ಆಳ್ವಿಕೆ ಕಾಲದಲ್ಲ ಆವನಿ ಪ್ರಾಂತ್ಯವನ್ನು ಆಳ್ವಿಕೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಶಾಸನಗಳು ಆವನಿಯಲ್ಲಿ ಪತ್ತೆಯಾಗಿವೆ. ಬಜಾಪುರದ ಆದಿಲ್ ಷಾಹಿಗಳು ಬಜಾಪುರವನ್ನು ರಾಜಧಾನಿಯಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕ್ರಿ.ಶ.1489 ರಲ್ಲಿ ಆಳ್ವಿಕೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಬಜಾಪುರದ ಆದಿಲ್ ಷಾಹೀ ಸುಲ್ತಾನರಲ್ಲಿ 6ನೇ ಮಹಮದ್ ಆದಿಲ್ ಷಾ (1627-1656)ನೇ ಸೇನಾನಿ ರಣದುಲ್ಲಾಖಾನ್, ಮೈಸೂರು ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳ ಮೇಲೆ ದಾಳಿ ಮಾಡಿ ಅನೇಕ ಪಾಳೇಯಗಾರರನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದನು. ಕ್ರಿ.ಶ.1639 ರಲ್ಲಿ ಸುಗೂರಿನ ಪಾಳೇಗಾರ ಚಿಕ್ಕರಾಯನ ವಶದಲ್ಲಿ ಕೋಲಾರ ಪ್ರಾಂತ್ಯದ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಗೆದ್ದು ಅದನ್ನು ರಣದುಲ್ಲಾಖಾನ್ ಮರಾಠರ ಷಹಜಿಗೆ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ತೋರಿದ ಪರಾಕ್ರಮಕ್ಕಾಗಿ ಜಹಗೀರಾಗಿ ನೀಡಿದ್ದನು.

ಅನಂತರ ಷಹಜಿಯ ಮಕ್ಕಳಾದ ಸಾಂಬಾಜಿ, ವೆಂಕೋಜಿ ಶಿವಾಜಿಯ ಆಳ್ವಿಕೆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೋಲಾರ ಜಿಲ್ಲೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮರಾಠರ ವಶದಲ್ಲಿತ್ತು. ಹಾಗಾಗಿ ಆವನಿಯು ಸಹ ಮರಾಠರ ವಶದಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿದಿತ್ತು. ಮುಂದೆ ಬಜಾಪುರ ಆದಿಲ್‌ಷಾಹಿಗಳ ಆಳ್ವಿಕೆ ಮೊಘಲರ ದಾಳಿಗಳಿಂದ ಕೊನೆಗೊಂಡಿತ್ತು. ಇದರಿಂದ ಕೋಲಾರ ಪ್ರಾಂತ್ಯ ಮೋಗಲರ ವಶವಾಗುವುದರೊಂದಿಗೆ ಆವನಿ ಪ್ರಾಂತ್ಯವು ಮೊಘಲರ ಆಳ್ವಿಕೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಿತ್ತು. ನೊಳಂಬರು ಸುಮಾರು 100 ವರ್ಷ ವಿಸ್ತಾರತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಇವರು ಗಂಗರು ಇಲ್ಲವೇ ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ಪೊಳಲ್‌ಚೋರ್, ಮಹೇಂದ್ರ ಅಯ್ಯಪದೇವ, ದಿಲೀನ ಸಿಂಹಪೋಲ್, ಆವನಿಯನ್ನು ಇವರ ಆಳ್ವಿಕೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಪುರಾಣ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರವಾಗಿ ಮಹತ್ವ ಪಡೆದುಕೊಂಡಿರುವ ಕೋಲಾರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮುಳಬಾಗಿಲು ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಆವನಿ ಹಲವಾರು ಧರ್ಮಗಳಿಗೆ ಆಶ್ರಯ ನೀಡಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಆಳ್ವಿಕೆ ನಡೆಸಿದ ಬಾಣರು, ನೊಳಂಬರು, ಚೋಳ, ಗಂಗ, ಬಾದಾಮಿ, ಚಾಲುಕ್ಯರು, ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರು, ಹೊಯ್ಸಳರು, ವಿಜಯನಗರ ಅರಸರು, ಆದಿಲ್‌ಷಾಹಿಗಳು, ಮರಾಠರು, ಪಾಳೇಗಾರರು ಮತ್ತು ಮೊಘಲ್ ಸುಲ್ತಾನರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ದೊರೆತಿರುವ ಶಾಸನಗಳು, ಸಾಹಿತ್ಯದಾರಗಳಿಂದ ಜೈನ, ಭೌದ್ಧ, ವೈದಿಕ, ಶೈವ, ವೈಷ್ಣವ, ವೀರಶೈವ, ಅದ್ವೈತ ಧರ್ಮಗಳು ಪ್ರಖ್ಯಾತಿ ಹೊಂದಿದ್ದು, ಈ ಕ್ಷೇತ್ರ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ, ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿರುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಧಾರ್ಮಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೂ ಕಾರಣವಾಗಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ.

ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮದ ಏಳಿಗೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಆಧಾರಗಳು ಸಿಕ್ಕಲ್ಲವಾದರೂ. ಕ್ರಿ.ಶ.5ನೇ ಶತಮಾನಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಗಂಗದೊರೆ ಇಮ್ಮಡಿ ಮಾಧವನ ತಾಮ್ರ ಶಾಸನವೊಂದು ಕ್ರಿ.ಶ.1910ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿದೆ. ಈ ತಾಮ್ರ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಇಮ್ಮಡಿ ಮಾಧವನು ಬೌದ್ಧ ವಿಹಾರಕ್ಕೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ದಾನ ಮಾಡಿದ ವಿವರ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಜೈನ ಧರ್ಮ ಕೋಲಾರ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಬಲವಾಗಿ ಹರಡಿದ್ದರೂ, ಮೂಲ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಉಳಿದುಕೊಂಡಿರುವ ಜೈನ ಬಸದಿಗಳು ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ತೀರ್ಥಂಕರರ ಶಿಲ್ಪಗಳು, ಬಸದಿಗಳು ದೊರೆತಿವೆ (ಯಲ್ಲೂರು) (ನೋಣ ಮಂಗಲ) ನರಸಾಪುರ, ಅವನಿ ಬೆಟ್ಟದ ತಪ್ಪಲನಲ್ಲರುವ ಸುಮಾರು 90 ಗಜಗಳ ಉದ್ದ 50 ಗಜಗಳ ವಿಸ್ತೀರ್ಣವುಳ್ಳ ಒಂದೇ ಪ್ರಾಕಾರದಲ್ಲಿ ದೇವಾಲಯಗಳ ಸಮುಚ್ಚಯವು ಇದ್ದು, ಈ ಪ್ರಾಕಾರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಜೈನ ಮಾನಸ್ಥಂಭ ಇದೆ. ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರ ಅಮೋಘವರ್ಷ, ನೃಪತುಂಗನ ಕಾಲದಿಂದ ಜೈನಧರ್ಮಕ್ಕೆ ದೊರೆತ ವಿಶೇಷ ಆಶ್ರಯ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಗಳಿಂದಾಗಿ ಜೈನ ವಾಸ್ತು ವಿನ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಬದಲಾವಣೆಗಳು ನಡೆದವು. ಆ ಕಾಲದಿಂದ ಬಸದಿಯ ಮುಂದೆ ಮಾನಸ್ಥಂಭವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸುವ ಪದ್ಧತಿ ಆರಂಭಗೊಂಡು 17ನೇ ಶತಮಾನದವರೆಗೂ ಮುಂದುವರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆ, ಶೈವಧರ್ಮ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಯೇ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಖ್ಯಾತ ಪುರಾತನವಾದ ಪ್ರಾಚೀನ ಧರ್ಮ ಈ ಶೈವ ಧರ್ಮವು ಎಂಟು ಪಭೇದಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿವೆ. ದ್ವೈತ, ಪಾಶುಪತ, ಅದ್ವೈತ, ಶೈವ,ಲಕುಲಶ, ರಸೇಶ್ವರ ಶೈವ, ಕಾಶೀರಶೈವ, ನಂದಿಕೇಶ್ವರಶೈವ, ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತ ಶೈವ. ಈ ಪ್ರಭೇದಗಳ 28 ಶೈವಾಗಮಗಳಿಂದ ಉದ್ಭವಿಸಿವೆ ಎನ್ನಲಾಗಿದೆ. ಕೋಲಾರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಅವನಿ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಕಾರ ಮಧ್ಯೆ ಇವೆ. ಈ ಪ್ರಾಕಾರದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೀತಾ ಪಾರ್ವತಿ ದೇವಾಲಯವಿದ್ದು, ಅದರ ಸುತ್ತಲೂ ರಾಮಲಿಂಗೇಶ್ವರ, ಲಕ್ಷ್ಮಣೇಶ್ವರ, ಭರತೇಶ್ವರ, ಶತ್ಯುಷ್ಣೇಶ್ವರ, ಸುಗ್ರೀವೇಶ್ವರ, ಆಂಜನೇಶ್ವರ, ಕಾಮಾಕ್ಷಿ ಕಾಳ, ವಿಶ್ವೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯ, ಪಂಚ ಪಾಂಡವರಿಗೆ ಮೀಸಲಾದ ಸಣ್ಣ-ಸಣ್ಣ ದೇವಾಲಯಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದೆ. ಅವನಿ ಶ್ರೀ ರಾಮಲಿಂಗೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯ ಪ್ರಮುಖ ಆಕರ್ಷಣೆ, ತ್ರೇತಾಯುಗದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನಿಂದ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಂತೆ ಪ್ರತೀತಿ ಇದೆ. ಈ ರಾಮಲಿಂಗೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡಂತೆ ಸೀತಾಪಾರ್ವತಿ ದೇವಾಲಯವಿದೆ. ತ್ರೇತಾಯುಗದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ತುಂಬಾ ಗರ್ಭಣಿ ಸೀತಾದೇವಿಯನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು ಬಂದಾಗ ಸೀತಾದೇವಿ.

ಪಾರ್ವತಿ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಗೌರಿಪೂಜೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರಿಂದ ಸೀತಾ ಪಾರ್ವತಿ ಎಂದು ಹೆಸರು ಬಂದಿತೆಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಶ್ರೀ ವೈಷ್ಣವ ಪಂಥ, ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರಿಂದ ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿತು. ಆಗ ಹೊಯ್ಸಳರ ರಾಜ್ಯಭಾರ ಉಚ್ಛಾಯ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿತ್ತು. ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರು ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಚೋಳರಾಜರ ಉಪಟಳಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಅದರಿಂದ ಪಾರಾಗಲು ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಆಗ ಹೊಯ್ಸಳರಾಜ ಬಿಟ್ಟದೇವ ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರಿಂದ ಶ್ರೀ ವೈಷ್ಣವ ಧರ್ಮ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನನಾದ ಆ

ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನನ ಆದಿಪತ್ಯಕ್ಕೆ ಕೋಲಾರ ಒಳಗಾಗಿತ್ತು. ವಿಜಯನಗರ, ಹೊಯ್ಸಳರ ನಂತರ ಮೈಸೂರು ಒಡೆಯರಗಳ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ವೈಷ್ಣವಧರ್ಮ ಉನ್ನತ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಏರಿತು. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿದ್ದ ಶ್ರೀ ವೈಷ್ಣವ ಧರ್ಮದ ಪ್ರಮುಖ ಯಾತ್ರಾ ಸ್ಥಳಗಳೆಂದರೆ ಮೇಲುಕೋಟೆ, ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣ, ಸಾಲಗ್ರಾಮ, ರಾಮನಾಥಪುರ ಹಾಗೆ ಅವನಿಯಲ್ಲಿ ವೈಷ್ಣವ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಅನೇಕ ಶಿಲ್ಪಗಳಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಮುಳಬಾಗಿಲಿನ ಕ್ರಿ.ಶ.890ರ ಶಾಸನ ದೀವಬ್ಬರಿಸಿ ಅವನಿಯಲ್ಲಿ ನಾರಾಯಣೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿ ಒಂದು ಘಂಟೆಯನ್ನು ದಾನ ಮಾಡಿ, ಇಳನಗರವನ್ನು ಸರ್ವಬಾದಾ ಪರಿಹಾರವಾಗಿ ದಾನ ನೀಡಿದ್ದನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುತ್ತದೆ. ಕ್ರಿ.ಶ.982 ಶಾಸನ ನೊಳಂಬ ದೇವಬ್ಬರಿಸಿ ಅವನಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣು ದೇವಾಲಯ ನಿರ್ಮಿಸಿರುವುದನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದೆ. ಅದ್ವೈತ ಮತ ಸ್ಥಾಪಕರಾದ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು, ಶೈಂಗೇರಿಯ ನಂತರ ಇತರ ಶಾಖೆಗಳೆಂದರೆ ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕೊಡಲ, ಬೆಂಗಳೂರು, ಶಿವಗಂಗೆ, ಕೋಲಾರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಅವನಿ ಇತ್ಯಾದಿ. ಹಾಗೆ ಅವನಿಯ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಚರಿತ್ರೆ ಗಮನಿಸುವುದಾದರೆ, ಅನೇಕ ಮಹತ್ವದ ಸಂಗತಿಗಳು ಕಾಣುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲಿ ದೊರೆತಿರುವ ಶಾಸನಗಳು ಕನ್ನಡ, ತೆಲುಗು, ತಮಿಳು, ಸಂಸ್ಕೃತ, ಉರ್ದು, ಅರೇಬಿಕ್, ಪರ್ಷಿಯನ್ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆತಿವೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಜೈನ, ಬೌದ್ಧ, ಶೈವ, ವೈಷ್ಣವ, ಅದ್ವೈತ ದೇವಾಲಯಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ ಅವನಿ ಪ್ರಾಂತ್ಯದ ಜನರ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಡುತ್ತದೆ.

ಅವನಿಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಮಠಗಳು ಕಂಡು ಬರುತ್ತವೆ. ಸನ್ಯಾಸಿ, ಅಥವಾ ತಪಸ್ವಿಗಳ ಜ್ಞಾನಾರ್ಜನೆಯ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳು, ಗುರುಮಠಗಳು, ಗುರುದರ್ಶನಗಳ, ಗುರುಕುಲಗಳಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಪ್ರಸಾರ ಜ್ಞಾನಾರ್ಜನೆಯ ಪ್ರಚಾರ ಕೇಂದ್ರಗಳಾಗಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಅವನಿಯಲ್ಲಿರುವ ಶಂಕರಮಠ ವಿದ್ಯಾಪೀಠವಾಗಿರುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಈ ಮಠಕ್ಕೆ ಮೊಗಲ್ ಅಧಿಕಾರಿ ದರ್ಗಾಹ್ ಖುಲಾನ್ ಹೊನ್ನೇನಹಳ್ಳಿ ಎಂಬ ಗ್ರಾಮವನ್ನು ದತ್ತು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದನ್ನು ಅವನಿಯ ಶಂಕರಮಠದಲ್ಲ ದೊರೆತಿರುವ ಶಾಸನದಲ್ಲ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಲಾಗಿದೆ. 17ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲ ಈ ಅವನಿ ಮಠದ ಮುಖ್ಯ ಕೇಂದ್ರ ಕೋಲಾರದಲ್ಲತ್ತೆಂದು ಮಠದಲ್ಲರುವ ಮೂರನೇ ಶ್ರೀರಂಗರಾಯನ ತಾಮ್ರಶಾಸನದಿಂದ ನಮಗೆ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ.

ಅವನಿ ಪ್ರದೇಶದ ಆಧಿದೇವತೆ ಅಥವಾ ಜನಪರದೇವತೆ ಸಲ್ಲಾಪುರಮ್ಮ ಶ್ರೀದೇವತೆ ವಾಸಸ್ಥಾನ ಕಿಲಹೊಳಲ, ಇದು ಅವನಿ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಶಕ್ತಿದೇವತೆ, ಈ ಸಲ್ಲಾಪುರಮ್ಮ ದೇವತೆ ಆಗಮನವಿಲ್ಲದೆ ಅವನಿ ಶ್ರೀ ಪ್ರಸನ್ನ ರಾಮಅಂಗೇಶ್ವರಸ್ವಾಮಿ ರಥೋತ್ಸವಕ್ಕೆ ಚಾಲನೆ ಇಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ಸಲ್ಲಾಪುರಮ್ಮ ಗ್ರಾಮದ ಆಗು ಹೋಗುಗಳ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಿ ಸಂರಕ್ಷಣೆಗಳಾಗಿ ಜನತೆಯ ಭಯ-ಭಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಗಳಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದು ವಿಶೇಷತೆ, ಹೀಗೆ ಅವನಿ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲ ಪೂರ್ವಿಕರ ಜನಪರ ಧರ್ಮ ಅಥವಾ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಧರ್ಮ ಅಥವಾ

ಆಚರಣೆ ಇಂದಿಗೂ ನೋಡಬಹುದಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ಚಾಮುಂಡಿ, ಕಾಮಾಕ್ಷಿದೇವಿ, ಪ್ರಸನ್ನ ರಾಮಲಿಂಗೇಶ್ವರ ಜಾತ್ರೆ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದೆ.

ಈ ಮೇಲಿನ ಎಲ್ಲಾ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ರಾಜರ ಆಡಳಿತ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಧಾರ್ಮಿಕವಾಗಿ, ಅವನಿ ವೈವಿಧ್ಯತೆ ಹಾಗೂ ಹಲವಾರು ಪ್ರೇಕ್ಷಣೀಯ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿ 3300 ವರ್ಷಗಳ ಪ್ರಾಚೀನ ಪೌರಾಣಿಕ ಮತ್ತು ಐತಿಹಾಸಿಕವಾಗಿ, ಧಾರ್ಮಿಕವಾಗಿ ಹಾಗೂ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕವಾಗಿ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿವೆ. ಇಲ್ಲರುವ ದೇವಾಲಯಗಳು, ಸ್ಮಾರಕಗಳು, ಕೋಟೆಗಳು ಮತ್ತು ಧಾರ್ಮಿಕ ಮಠ ಹಾಗೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕಲ್ಯಾಣಿಗಳು ಇಲ್ಲನ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯತೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಿಂದ ಕೆಲವು ಋಷಿಮುನಿಗಳು, ಆಚಾರ್ಯರು, ಕೆಲವು ಭಕ್ತಾಧಿಗಳಿಂದ ಈ ಕ್ಷೇತ್ರ ಹೆಸರುವಾಸಿಯಾಗಿದ್ದು, ಅವನಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮದ ಕ್ಷೇತ್ರವಾಗಿ ಮಹತ್ವ ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದೆ.

ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು

1. ದೇವರ ಕೊಂಡಾರೆಡ್ಡಿ ತಲಕಾಡಿನ ಗಂಗರ ದೇವಾಲಯಗಳು
2. ಗೋಪಾಲ್, ಆರ್., ಕೋಲಾರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಇತಿಹಾಸ ಮತ್ತು ಪುರಾತತ್ವ ,2004.
3. ಹಯವದನ್‌ರಾವ್.ಸಿ. ಮೈಸೂರು ಗ್ಯಾಜೆಟಿಯರ್ ,1939
4. ಕೋಲಾರ ಜಿಲ್ಲಾ ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಗ್ಯಾಜೆಟಿಯರ್ 2005 (ಪ್ರ.ಅ)
5. ಸುಬ್ರಮಣ್ಯಂ ಎ.ಎನ್. -ಅವಂತಿಕಾ ಕ್ಷೇತ್ರಮಹಾತ್ಮೆ 1984
6. ಕೆ.ಆರ್.ನರಸಿಂಹನ್- ಕುವಳಾಲ ಜಿಲ್ಲಾ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ ಕೋಲಾರ, 2010
7. ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ ಪಿ.ವಿ. ಕೋಲಾರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಇತಿಹಾಸ ಮತ್ತು ಪುರಾತತ್ವ ಪ್ರಾಚ್ಯವಸ್ತು ಮತ್ತು ಸಂಗ್ರಹಾಲಯ ನಿರ್ದೇಶನಾಲಯ ಹೊಸಪೇಟೆ, 2004
8. ನಾಗರಾಜಶಾಸ್ತ್ರಿ ಎ.ಎನ್.-ಅವನಿ ಕ್ಷೇತ್ರ ಮಹಾತ್ಮೆ ಮತ್ತು ಪಂಚಲಿಂಗದರ್ಶನ ಕೋಲಾರ 2007.